

Sygn. akt I CSK 179/14

## POSTANOWIENIE

Dnia 10 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska

w sprawie z wniosku T. G., M. G. i X. G.  
przy uczestnictwie Z. R., G. W., W. Z., K. Z., M. Z. i B. Y.  
o uwłaszczenie,  
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej  
w dniu 10 października 2014 r.,  
na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania M. Z.  
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.  
z dnia 3 lipca 2013 r., sygn. akt V Ca [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

## UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądowym, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.). Cel wymagań przewidzianych przez art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko wtedy, gdy skarżący powoła i uzasadni istnienie przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w tym przedmiocie jest konsekwencją oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich jest mowa w art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został przez uczestnika uzasadniony ze wskazaniem na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.), które powód przedstawił w formie pytań: 1) czy zgodne dokonanie przez współspadkobierców faktycznego podziału nieruchomości na działki objęte do wyłącznego korzystania i utrzymywanie się zgody pomiędzy nimi charakteryzującej się brakiem jakichkolwiek konfliktów na tle posiadanych części nieruchomości spadkowej uzasadnia *eo ipso* przyjęcie, że podział miał charakter definitywny i prowadził do objęcia części nieruchomości w posiadanie samoistne; 2) czy dopuszczalne jest „dorozumiewanie” zawarcia przez spadkobierców zwanych współwłaścicielami nieformalnej umowy zniesienia współwłasności, gdy strony na istnienie takiej umowy się nie powoływały; 3) czy dopuszczalne jest w świetle art. 40 i 39 ustawy z 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów (Dz. U. Nr 92, poz. 718 ze zm.) i art. 16 ust. 1 ustawy z 24 stycznia 1968 r. o scalaniu i wymianie gruntów (Dz. U. Nr 3, poz. 13 ze zm.) założenie, że decyzja o zatwierdzeniu projektu scalenia zmieniła relację prawną pomiędzy ujawnionymi w księdze wieczystej właścicielami nieruchomości stanowiącej ekwiwalent za poprzedni grunt objęty scaleniem, w taki sposób, że przestali byli współspadkobiercami, a stali się pod nowym tytułem współwłaścicielami nowej nieruchomości, podczas gdy ustawy scaleniowe jako zasadę przyjmowały,

że decyzja o zatwierdzeniu projektu scalania stanowi tytuł do ujawnienia nowego stanu w księgach wieczystych, ale nie przesądza tytułu własności i osoby uczestniczące w scalaniu zachowują do gruntu taki tytuł, jaki przysługiwał im poprzednio.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga przedstawienia problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 października 2001 r., I PKN 129/01, OSNP 2003, nr 18, poz. 436). W postanowieniu z 23 marca 2012 r., II PK 284/11 (nie publ.), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Skoro jednak skarga kasacyjna wnoszona jest w konkretnej sprawie, to zarówno charakter zgłoszonego w niej roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany przy rozpoznawaniu skargi kasacyjnej (art. 398<sup>3</sup> § 3 i art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

Nie ma wątpliwości co do tego, że stosunek współwłasności rzeczy może mieć źródło w różnych zdarzeniach, a jednym z nich jest spadkobranie. Art. 39 ustawy z 31 lipca 1923 r. o scalaniu gruntów (Dz. U. Nr 92, poz. 718 ze zm.) w brzmieniu obowiązującym w 1929 r., którego wykładni w niniejszej sprawie oczekuje skarżący, określał przesłanki umorzenia postępowania scaleniowego, a art. 40 tej ustawy regulował losy obciążeń nieruchomości objętych postępowaniem scaleniowym. Żaden z tych przepisów nie regulował kwestii tytułu prawnego uczestników postępowania scaleniowego do nieruchomości objętych postępowaniem scaleniowym, natomiast art. 16 ust. 1 ustawy z 24 stycznia 1968 r.

o scalaniu i wymianie gruntów (Dz. U. Nr 3, poz. 13 ze zm.) wszedł w życie już po zakończeniu postępowania scaleniowego, w którym uczestniczyli spadkobiercy P. Z.. Dział spadku po tej osobie w prawem przewidzianej formie niewątpliwie nie został przeprowadzony do 4 listopada 1971 r., a z art. 1 ust. 1 ustawy z 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 27, poz. 250 ze zm.) wynika, że ustawa ta na równi dotyczyła rolników, którzy weszli w samoistne posiadanie nieruchomości na podstawie zawartych bez prawem przewidzianej formy umów działu spadku, jak i zniesienia współwłasności, zaś art. 1 ust. 2 ustawy z 26 października 1971 r. także takich rolników, którzy wprowadzili nie objęli nieruchomości w posiadanie samoistne na podstawie zdarzeń wymienionych w art. 1 ust. 1 ustawy, lecz wykonywali je odpowiednio długo (5 lub 10 lat). W orzecznictwie wyjaśnione zostało, że art. 1 ust. 1 ustawy z 26 października 1971 r. nie był wyrazem konwalidacji nieformalnych umów zbycia nieruchomości rolnych, lecz określał przesłanki pierwotnego nabycia własności tych nieruchomości. W istocie chodziło o usankcjonowanie stanów posiadania gruntów rolnych oraz uporządkowanie skomplikowanych stosunków własnościowych na wsi, w związku z czym prawodawca dokonał swoistej konwalescencji istniejących stanów faktycznych, nadając im walor prawny przez przyznanie samoistnym posiadaczom - z mocy samej ustawy - prawa własności posiadanych nieruchomości (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 listopada 2000 r., II CKN 327/00, nie publ.).

Problemy, które uczestnik wiąże z koniecznością dokonania właściwej kwalifikacji działań spadkobierców P. Z. jako nieformalnej umowy działu spadku czy zniesienia współwłasności nie mają cech zagadnienia prawnego w znaczeniu przedstawionym wyżej. Ich właściwe rozwiązanie wymaga jedynie dokonania subsumpcji ustalonych faktów pod mające do nich zastosowanie przepisy prawa materialnego o posiadaniu, w tym i takim, które kwalifikuje się jako samoistne. W postanowieniu z 24 stycznia 2008 r., I CSK 327/07, nie publ. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że ustawa z 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych nie określa pojęcia posiadacza samoistnego lub posiadacza zależnego. Był to zatem posiadacz samoistny oraz posiadacz zależny w znaczeniu tych pojęć przyjętych w kodeksie cywilnym. Posiadanie samoistne ma więc w rozumieniu tej ustawy taki zakres pojęciowy jak wynika z art. 336 i 337 k.c. Posiadanie może być wykonywane

wspólnie przez kilka osób w ten sposób, że na podstawie umowy między współposiadaczami każdy z nich włada określoną częścią rzeczy na zasadzie wyłączności, albo wszyscy współposiadacze wykonują posiadanie rzeczy wspólnej niepodzielnie.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.

[aw]